

Jubilea en het eerbetoon aan leden van de Nederlandse Malacologische Vereniging tijdens haar 75-jarig bestaan (1934-2009): addenda

Leo J. van Gemert & Sylvia J. van Leeuwen

Summary.- Jubilees and the homage to members of the Netherlands Malacological Society during its 75 years existence (1934-2009): addenda. On the occasion of the 75th anniversary of the Netherlands Malacological Society (NMV) an article was published with an overview of all activities related to jubilees and homage to members of the NMV. Afterwards it appeared that this overview was not complete. Hence, the present text with a few additions. Finally, it is commented that for the NMV two different English translations, Dutch or Netherlands Malacological Society, are used in the publications of the NMV. This confusing situation requires a final and correct choice by the NMV-board.

Inleiding

Ter gelegenheid van het 75-jarig bestaan van de Nederlandse Malacologische Vereniging (NMV) is een overzicht samengesteld van de jubilea en eerbetoon aan leden (van Gemert & van Leeuwen, 2009). Achteraf is gebleken dat dit overzicht niet compleet is. Hieronder volgen de aanvullingen.

Addenda

De viering van het 25-jarig jubileum van de NMV blijkt ook in buitenlandse malacologische tijdschriften verslagen te zijn. Zowel Pierre-Henri Fischer (1959) als Peter Dance (1960) hebben lovende artikelen geschreven over de wijze waarop de NMV dit jubileum gevierd heeft. Ook is de tijdens dit jubileum gegeven voordracht door de Zwitser Lothar Forcart zowel in het Duits als in het Frans gepubliceerd (Forcart, 1959 & 1960).

Tijdens de bijeenkomst ter gelegenheid van het 65-jarig jubileum is door Jan Nieuwenhuis, de archivaris van de vereniging, op verzoek van het bestuur een voordracht gehouden over de geschiedenis van de NMV (Nieuwenhuis, 2001). Een welkome bijdrage aan de geschiedenisbeschrijving van de NMV.

Een duidelijke misser van ons in het eerdere artikel is het niet vermelden van de foto van de uitreiking van de NMV-penning aan Lacourt door de toenmalige voorzitter Bram Breure op blz. 72 in Correspondentieblad van de Nederlandse Malacologische Vereniging, no. 225 van 1985.

Tot slot: Dutch of Netherlands

De Engelsman Dance (1960) heeft het over de 'Netherlands Malacological Society'. Maar de Australiër Beechy (2002), schrijvend over de publicaties van de NMV, gebruikt de naam 'Dutch Malacological Society'. Deze naam staat al jaren achterop de Spirula. Terwijl bijvoorbeeld in Basteria de naam

'Netherlands Malacological Society' wordt gebruikt. Zeer verwarrend! Mogelijk te verklaren als restant van de klassenstrijd? Ook wij gebruiken in onze artikelen de laatste naam. Maar wij missen de deskundigheid om een finale en correcte keuze te maken. Laat het NMV-bestuur hierin zijn verantwoordelijkheid nemen.

Literatuur

- BEECHY, D. (2002): Publications of the Dutch Malacological Society. – *Molluscan Research*, 23: 251-252.
- DANCE, S.P. (1960): The twenty-fifth anniversary of the Netherlands Malacological Society, 1959. – *Journal of Conchology*, 24: 405-406.
- F[ISCHER], P.-H. (1959) : Célébration du 25e anniversaire de la Nederlandse Malacologische Vereniging. – *Journal de Conchyliologie*, 99: 210-211.
- FORCART, L. (1959): Probleme öffentlicher Molluskensammlungen und Möglichkeiten internationaler Zusammenarbeit. – *Archiv für Molluskenkunde*, 88: 191-194.
- FORCART, L. (1960) : Collections malacologiques publiques, leurs problèmes et possibilités pour une coopération internationale. – *Journal de Conchyliologie*, 100: 38-42.
- GEMERT, L.J. VAN & S.J. VAN LEEUWEN (2009): Overzicht van de jubilea en het eerbetoon aan leden van de Nederlandse Malacologische Vereniging tijdens haar 75-jarig bestaan (1934-2009). – *Spirula*, Speciale uitgave, Supplement nr. 2 (2009): 1-13.
- NIUWENHUIS, J.G.B. (2001): De geschiedenis van de NMV (schriftelijke weergave van een toespraak tijdens de jubileumbijeenkomst in 1999). – *Spirula*, 320: 46-49.

Adressen van de auteurs:

Leo van Gemert
Couwenhoven 5519
3703 EV Zeist

leo.van.gemert@planet.nl

Sylvia van Leeuwen
Van der Helstlaan 19
3723 EV Bilthoven
sylvia25@versatel.nl

De landslakken van het Jollemabosje op de Grië, Terschelling

Henk K. Mienis

Summary.- The terrestrial gastropods of the Jollemabosje on the Grië, Terschelling. Until recently only very few species of terrestrial snails and slugs were known from the Jollemabosje, a tiny woodlet on the eastern part of Terschelling, the Netherlands. Only seven species had been collected so far during yearly visits in the autumn's of 1999-2009 and of most of them only few specimens had been found. In the autumn of 2010 and the spring of 2011 the wet karton-method was used in order to survey once again the gastropod fauna of that woodlet. To our surprise respectively 272 and 53 gastropods were collected belonging to 16 different species (Table 1). In the autumn of 2011 we will have another look in the Jollemabosje for still missing micro-species.

Het Jollemabosje nabij de Jan Willemskooi, de tweede eendenkooi achter de Dwarsdijk van Oosterend op de Grië, staat goed aangeschreven onder de natuurliefhebbers die een bezoek brengen

aan Terschelling. Vooral de vogelliefhebbers komen daar aan hun trekken in het najaar want het wemelt er dan van de kleine zangvogels niet alleen uit Scandinavië maar zelfs uit Sibirië. Echter

ook op botanisch gebied vormt dit typisch eiken-berkenbosje een interessant gebied (Visser, 1986).

Wat betreft het voorkomen van landslakken in het Jollemabosje was dit tot voor kort een grote teleurstelling. In de herfst van 1999 trof ik daar slechts enkele exemplaren van vijf verschillende soorten aan: de Glanzende agaathoren (*Cochlicopa lubrica*), een Tol-slak (*Euconulus* species), het Ammonshorentje (*Nesovitrea hammonis*), de Doorschijnende glasslak (*Vitrina pellucida*) en de Gevlekte akkerslak (*Deroceras reticulatum*) (Mienis, 2001). Tello Neckheim verging het echter veel slechter want hij trof tot zijn verbazing in een strooiselmonster dat hij in 2002 onder een zomereik had genomen, zelfs geen enkel slakkenhuisje aan (Neckheim, 2003). In het najaar van 2003 kwam ik ook met lege handen "thuis" na een bezoek aan het Jollemabosje, maar in de herfst van 2004 vond ik er tenminste een kleine Egel-wegslak (*Arion intermedius*). In 2005 en 2006 werd opnieuw niets gevonden, maar in oktober 2007 trof ik opnieuw een enkel Tol-slakje aan in de greppel parallel aan het Kooipad. In de herfst van 2008 werd nogmaals niets gevonden, maar in het jaar daarop zaten drie verschillende slakjes onder een vermolmd boomstam: een Doorschijnende glasslak, een Gevlekte akkerslak en een Grauwe wegslak (*Arion circumscriptus*) (Mienis, 2009).

In 11 jaar werden dus niet alleen slechts 7 verschillende landslakken in het Jollemabosje aangetroffen maar ook werden van deze soorten tot nog toe slechts enkele exemplaren gevonden. Dat is minder merkwaardig dan het op het eerste gezicht lijkt. Ten eerste is een eiken-berkenbos, waar ook nog naaldbomen in groeien, nooit erg rijk aan slakken. Ten tweede staat tijdens een combinatie van springvloed en stormachtige zuidwestelijke wind soms het water van de Waddenzee tot in het Jollemabosje (mondelinge informatie van de beheerder van de Jan Willemskooi). Maar toch.....

Om aan alle onzekerheid of het Jollemabosje inderdaad arm aan slakken is een eind te maken heb ik in de herfst van 2010 gedurende 10 dagen en in het voorjaar van 2011 gedurende 5 dagen de zogenaamde vochtige kartonmethode toegepast. Op 5-6 willekeurige plaatsen werden in het bosje gedurende drie opeenvolgende dagen vochtige stukken karton uitgelegd, die elke ochtend op de aanwezigheid van slakken gecontroleerd werden. Daarna werden de stukken karton op andere plaatsen uitgelegd op een zodanige wijze dat de meeste biotopen (droge en vochtige greppels, boomrijk gebied met dikke humuslaag, open droog grasland, open vochtig land nabij een poel, enz.) die in het Jollemabosje voorkomen op deze wijze onderzocht werden.

Gedurende beide periodes was het vrij droog zodat bijna elke dag de kartonnetjes opnieuw bevochtigd werden.

Het resultaat was boven verwachting. In de herfst van 2010 werden 272 slakken behorende tot 14 verschillende soorten aangetroffen (Mienis, 2011a), terwijl in het voorjaar van 2011 het onderzoek 53 exemplaren behorende tot 7 soorten opleverde (Mienis, 2011b). De gevonden soorten en aantallen zijn samengevat in Tabel 1.

Nederlandse naam Dutch common name	Wetenschappelijke naam Scientific name	2010	2011
Langwerpige barnsteenslak	<i>Succinella oblonga</i>	3	1
Glanzende agaathoren	<i>Cochlicopa lubrica</i>	3	-
Slanke agaathoren	<i>Cochlicopa lubricella</i>	20	-
Middelste agaathoren	<i>Cochlicopa repentina</i>	37	-
Agaathoren (juveniel!)	<i>Cochlicopa</i> species	42	-
Scheve jachthorenslak	<i>Vallonia excentrica</i>	1	-
Gladde tolslak	<i>Euconulus fulvus</i>	3	-
Look-glanslak	<i>Oxychilus alliarius</i>	2	-
Bruine blinkslak	<i>Aegopinella nitidula</i>	-	1
Ammonshorentje	<i>Nesovitrea hammonis</i>	28	-
Doorschijnende glasslak	<i>Vitrina pellucida</i>	94	-
Kleine akkerslak	<i>Deroceras laeve</i>	2	27
Gevlekte akkerslak	<i>Deroceras reticulatum</i>	2	-
Grauwe wegslak	<i>Arion circumscriptus</i>	1	12
Egel-wegslak	<i>Arion intermedius</i>	33	4
Gewone wegslak	<i>Arion rufus</i>	1	-
Bruine wegslak	<i>Arion subfuscus</i>	-	8

Tabel 1.

Uit deze gegevens blijkt onder meer het volgende:

Een verandering in de verzameltechniek (dat wil zeggen: de toepassing van de vochtige kartontechniek) heeft 325 slakjes opgeleverd die tot 16 verschillende soorten bleken te behoren;

Met de toegepaste verzameltechniek werden niet alleen alle soorten verzameld die reeds uit het Jollemabosje bekend waren maar ook 9 soorten die daar nog nooit waren gevonden;

Gebaseerd op de vondsten gedaan in de herfst van 2010 en het voorjaar van 2011 bestaat er een groot verschil in het activiteitspatroon van de diverse soorten. Waren de diverse Agaatslakken, het Ammonshorentje, de Doorschijnende glasslak en de Egel-wegslak vooral actief in de herfst, dat kan gezegd worden over de Kleine akkerslak, de Grauwe wegslak en de Bruine wegslak in het voorjaar.

Samenvattend kan gezegd worden dat de kwantitatieve en kwalitatieve rijkdom in slakken van het Jollemabosje tot nog toe onderschat is geweest. Door toepassing van een andere verzameltechniek bleken diverse soorten juist heel algemeen in dat bosje voor te komen. Tevens is nogmaals gebleken dat een onderzoek van een bepaald gebied in verschillende jaargetijden uitgevoerd moet worden om een goed overzicht te krijgen van de slakkenfauna.

Weten we nu alles over de landslakken van het Jollemabosje? Waarschijnlijk niet! In de lijst van tot nog toe gevonden soorten ontbreken nog enkele slakjes die daar beslist voor kunnen komen zoals soorten behorende tot de Dwergslakken (*Carychium*), Korfslakken (*Vertigo*), het Mostonnetje (*Pupilla*

muscorum) en nog enkele Jachthorenslakken (*Vallonia*). Dat is voor mij genoeg om ook in het najaar van 2011 nogmaals het Jollemabosje te onderzoeken.

Literatuur

- MIENIS, H.K. (2001): Enkele notities over land en zoetwatermollusken van Terschelling. – *De Kreukel*, 37 (6): 103-107.
- MIENIS, H.K. (2009): Nogmaals iets over de landslakken van het Jollemabosje op de Grië, Terschelling. – *De Kreukel*, 45 (10): 131-132.
- MIENIS, H.K. (2011a): De slakken van het Jollemabosje. – *Rinkelbollen*, 2011 (1): 15-21.
- MIENIS, H.K. (2011b): De slakken van het Jollemabosje, 2. – *Rinkelbollen*, 2011 (3): 5-7.
- NECKHEIM, C.M. (2003): Mollusken verzamelen tijdens een bezoek aan Terschelling in september 2002. – *De Kreukel*, 39 (2): 29-31.
- VISSER, G. (1986): De Grië, een floristisch feest. In: Terschelling ... De Grië, 64-77. Stichting Ons Schellingerland, Terschelling.

Adres van de auteur:

National Collections of Natural History,
Tel Aviv University, IL-69978 Tel Aviv en
National Natural History Collections,
Hebrew University of Jerusalem, IL-91904
Jerusalem, Israel of p/a Scholeksterhof 36,
1444 AS Purmerend.
mienis@netzer.org.il

Een aanvulling op de in Nederland gevonden “verkeerd” gewonden Gastropoda.

C.M. Neckheim

Summary.- This is an addition to the list of reversed coiled Gastropoda found in the Netherlands (Neckheim, 2010).

Inleiding

Na de publicatie over de in Nederland gevonden “verkeerd” gewonden Gastropoda (Neckheim, 2010) kreeg ik enkele reacties. Tijdens een NMV excursie kreeg Aart van de Berg te horen dat ik bezig was met een lijst van verkeerd gewonden Gastropoda van Nederland maar zijn melding was net te laat om nog te kunnen plaatsen in het artikel. Hij stuurde de mooie foto op van een rechtsgewonden Grote clausilia. Nu kan de waarneming in deze aanvulling gezet worden. Ton de Winter attendeerde mij op een linksgewonden Wijngaardslak gevonden door Louis Butot (deze vondst is niet in het ZMA [mondelinge mededeling R. Moolenbeek]), maar ook op een door hem gevonden rechtsgewonden Slaapslak *Aplexa hypnorum*, die nota bene vermeld stond in het Nederlandse zoetwatermollusken boek.

Voor wat betreft de gevonden aantallen blijft de Grote clausilia op de 2^e plaats staan maar neemt meer afstand van de Gewone Tuinslak, die op 3^e plaats staat. De Wijngaardslak stijgt naar de 10^e plaats en is nu geen eenling meer. Maar deze vondst dient eerst nog bevestiging te krijgen door hem te traceren in een collectie.

Aanvulling op de lijst

Aplexa hypnorum (Linnaeus, 1758) - Slaapslak

- Verzamelaar:** Ton de Winter in 1983 (een rechtsgewonden exemplaar).
- Vindplaats:** in het Binnenveld, tussen Wageningen en Veenendaal, Gelderland.
- Collectie:** Naturalis, Leiden
- Bron:** Gittenberger, E., *et al.* (1998)

Helix pomatia Linnaeus, 1758 - Wijngaardslak

- Verzamelaar:** Louis Butot in? (een linksgewonden exemplaar).
- Vindplaats:** onbekend.
- Collectie:** onbekend.
- Bron:** Ton de Winter

Alinda biplicata (Montagu, 1803) - Grote clausilia

- Verzamelaar:** Aart van de Berg op 14-5-2009 (een rechtsgewonden exemplaar).
- Vindplaats:** Heinenoord, Amersfoort coördinaten: 95,5 - 426,8.
- Collectie:** van de Berg, Schiedam.
- Bron en foto:** Aart van de Berg

Literatuur

- GITTENBERGER, E., A.W. JANSSEN, W.J. KUIJPER, J.G.J. KUIJPER, T. MEIJER, G. VAN DER VELDE & J.N. DE VRIES (1998): De Nederlandse zoetwatermollusken. Recente en fossiele weekdieren uit zoet en brak water. – Nederlandse Fauna 2. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, KNNV Uitgeverij & EIS-Nederland, Leiden. 288 blz., 12 platen.
- NECKHEIM, C.M. (2010): De in Nederland gevonden “verkeerd” gewonden Gastropoda op een rij! – *Spirula*, 374: 83-92.

Adres van de auteur:

Poggenbeekstraat 21-2
1073 JE Amsterdam
teloneckheim@online.nl